

Motion till riksdagen

1988/89:U534

av Lars Werner m. fl. (vpk)

Kurderna

Situationen i Kurdistan har förvärrats på flera sätt under det senaste året. När vpk lämnade in sin motion om stöd till kurderna i januari 1988 (1987/88:U521) skrev vi följande: "Det är naturligtvis möjligt för Sverige att agera internationellt för kurdernas sak. Det talas om att kriget Iran-Irak minskar Sveriges möjligheter att agera till stöd för kurderna i dessa länder. Det behövs inte mycket fantasi, särskilt inte med vetskap om hur växlingen mellan krigs- och fredstillstånd berört kurderna där, för att förstå vad som kommer att inträffa den dag då irakiska och iranska regeringar kan vända hela sin styrka mot kurderna i respektive land. På vad sätt kommer då Sveriges möjligheter att vara bättre?"

Nu är vi där, vapenstilleståndet mellan Irak och Iran har funnits en tid och förtrycket mot kurderna har besinningslöst trappats upp på båda sidor. Störst uppmärksamhet har Iraks användning av kemiska stridsmedel mot kurderna i bl a Halabja väckt. Det påpekas ju också i utrikesutskottets senaste betänkande (1988/89:UU6). Frågan som ställdes för ett år sedan förtjänar därför mer än väl att upprepas på nytt. Vad vill utrikesutskottet, den svenska riksdagen och den svenska regeringen vidta för åtgärder nu när kriget mellan Irak och Iran inte längre kan användas som undanflykt?

Det finns en positiv skrivning i det ovannämnda utskottsbetänkandet, om att regeringen enligt utskottets mening bör undersöka möjligheterna att ta upp frågan om det kurdiska folkets mänskliga rättigheter i FN. Det är bra och ett steg framåt i behandlingen av den kurdiska frågan. Men det är inte tillräckligt med positiva skrivningar. Vilka åtgärder har regeringen vidtagit för att följa upp detta uttalande av utrikesutskottet, som dessutom en enig riksdag ställt sig bakom? Den frågan måste föras vidare och den är mera aktuell nu än i höstas när utrikesutskottet behandlade vpk:s då aktuella motion. Idag, den 20 januari 1989, när detta skrivs, finns det uppgifter på många håll i den svenska pressen att Irak inlett också biologisk krigföring mot kurderna. Jane's Defence Weekly i London har utpekat Salman Pak, 56 km sydost om Bagdad, som tillverkningsort för Iraks biologiska vapen. Uppgifterna om att Irak sedan flera år arbetat med att ta fram biologiska stridsmedel bekräftas i Sverige av Försvarets forskningsanstalt. Enligt uppgifter från USA har också Iran sedan en tid arbetat med att få fram sådana vapen. I Irak har tydligen kurderna redan fått tjäna som försökskaniner och det torde vara klart att Iran inte heller tvekar att använda detta billiga och lätt framställda vapen mot "sina" kurder, när de väl fått det i sin hand.

Till beskrivningen av denna fruktansvärt utsatta situation måste fogas det faktum att Iraks kemiska krigföring och andra militära angrepp mot kurder-

na tvingat 100 000 kanske 200 000 av dem på flykt. De flesta har sökt sig till Turkiet, en stat som hittills inte erkänt att det existerar några kurder. Många av dem som kommit skickas vidare till Iran, så småningom kanske åter till Irak, i det tröstlösa kretslopp som den kurdiska befolkningen i dessa gränstrakter så länge utsatts för utan att det internationella samvetet reagerat. Vintern i Kurdistan är hård och vi vet redan att många, särskilt barn, dukat under på vandring eller i miserabla läger. Den turkiska regeringen har inte visat någon större vilja att släppa fram internationell humanitär hjälp till dessa kurder på flykt. Det är nödvändigt att den svenska regeringen vidtar alla tänkbara åtgärder för att hjälp via internationella organisationer skall kunna nå fram till kurderna i samtliga tre aktuella länder.

När det gäller Turkiet, där huvuddelen av kurderna är bosatta, borde det i dagsläget inte behövas några längre beskrivningar eller redogörelser för det förtryck som den turkiska staten utövar mot dem. Det är redovisat åtskilliga gånger tidigare i vpk:s motioner och bekräftat i flera av utrikesutskottets betänkanden. Situationen i allmänhet i Turkiet har inte utvecklats i demokratisk riktning, vilket visat sig i flera upprörande politiska övergrepp mot oppositionella under det senaste året. Vpk tar upp detta i en särskild motion om demokrati och mänskliga rättigheter i Turkiet.

Vad gäller kurderna behövs det särskilda åtgärder och initiativ. Där är, enligt vpk:s uppfattning, Europarådet ett mycket lämpligt forum. Det är inte något hållbart argument att, som utrikesutskottets majoritet, år efter år hänvisa till att Turkiet endast är ett av de länder som har en kurdisk minoritet. Ingen har begärt att den kurdiska frågan i sin helhet skall tas upp i Europarådet, eller att kurdernas utsatta situation i Irak och Iran skall behandlas där. Vad det här handlar om är *kurderna i Turkiet*, som förtrycks på det grövsta av den turkiska staten. För *det* bör Turkiet ställas till ansvar inför Europarådet. Sverige bör, helst i samarbete med andra europeiska länder, agera för att Turkiet inte längre kan förtrycka en stor etnisk minoritet i sitt land och samtidigt försöka framstå som fullvärdig medlem av Europarådet. Det är ett klart brott mot den organisationens stadgar och uttalade målsättning att bevaka och ingripa mot brott mot de mänskliga rättigheterna i *samtliga* medlemsländer.

Kurderna i Sverige

Den kurdiska flykting- och invandrargruppen i Sverige börjar nu höra till en av de större. Den växer också ständigt, trots den restriktiva politik som Sverige tillämpat mot kurdiska flyktingar och som också lett till avvísningar och utvisningar tillbaka till fängelse, tortyr och i flera fall död. Det torde i dagsläget finnas ca 9 000 kurder från skilda delar av Kurdistan i Sverige. Mycket har gjorts för att förbättra förhållandena för kurderna i Sverige. Det finns nu en större medvetenhet om att de inte är turkar, iranier eller irakier fast de har pass och ID-handlingar från dessa och andra länder. På språkområdet har lärarutbildning genomförts, kurdiska finns som hemspråk o.s.v. Men det finns ännu inte något samlat kurdiskt centrum i Sverige för att tillvarata och utveckla den kurdiska kulturen, litteraturen, poesin o.s.v. Vpk har i många år fört fram förslag om att ett kurdiskt kulturcentrum

borde grundas i Sverige i likhet med vad som skett i Frankrike. Här har genmålts att kurderna själva får bestämma hur de vill använda de anslag som de i likhet med andra invandrargrupper erhåller från det svenska samhället. Det står dock helt klart att dessa knappa anslag, som med dagens politiska-ekonomiska idéer inte kan förväntas öka, inte räcker till för att kurderna i Sverige själva skall kunna genomföra en satsning av det slag som det här är fråga om. Riksdagen bör här ta ett initiativ och hemställa hos regeringen om att ett kurdiskt kulturcentrum inrättas i Sverige. En bra början finns genom de många kulturföreningar som bildats på många orter där större kurdiska grupper slagit sig ner. Vilja och kunskaper finns också hos den kurdiska riksorganisationen, Kurdiska Riksförbundet.

Behandlingen av kurderna i Sverige fläckas svårt av händelserna kring spaningarna efter Olof Palmes mördare. Under det år som gått sedan vpk senast tog upp denna fråga, har de mest otroliga förhållanden avslöjats. Den förre spaningsledaren Hans Holmér, som var den som först och mest tvärsäkert drev tesen om det s.k. "huvudspåret", d.v.s. utpekandet av den kurdiska organisationen PKK, har visat sig vara invecklad i direkt brottsliga handlingar. Olaglig avlyssning mot kurder har förekommit, den s.k. "källa A" som angavs som ett huvudvittne har visat sig vara en fiktion och många andra underliga turer har förekommit i Ebbe Carlssons-affärens kölvatten. Ingenting har framkommit som kunnat stärka Holmérs och andras anklagelser mot kurderna. Ingenting har heller framkommit eller framlagts som kan motivera den svenska regeringens terroriststämpel på PKK, eller den mångåriga kommunarrest som nio kurder i Sverige fortfarande utsätts för. Det är en skamfläck för Sverige som nu börjar väcka internationell uppmärksamhet. Det är en uppgift för den svenska riksdagen att agera i denna fråga. Den rör mänskliga och demokratiska rättigheter och kurderna som grupp har fått lida orättvist. Den svenska regeringen bör inför riksdagen och svenska folket redovisa vilket material man stöder sig på när det gäller terroriststämpeln, vad de kommunarresterade anklagas för och vilka bevis som åberopas när kurder anklagas för mordet på Olof Palme.

Mot. 1988/89
U534

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär initiativ till att ta upp den kurdiska frågan i dess helhet och i FN:s kommission för mänskliga rättigheter,
2. att riksdagen, om yrkande 1 avslås, hos regeringen begär initiativ till att Iraks kemiska och biologiska krigsföring mot kurderna tas upp och fördöms i alla lämpliga och tillgängliga internationella fora,
3. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder så att all möjlig humanitär hjälp kan lämnas till de kurder som nu befinner sig på flykt i gränsområdena mellan Irak, Iran och Turkiet,

4. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder så att den turkiska statens förtryck av den kurdiska folkgruppen i *Turkiet* tas upp till behandling i Europarådet.

Mot. 1988/89
U534

[att riksdagen hos regeringen begär förslag till upprättandet av ett kurdiskt kulturcentrum i Sverige.¹]

[att riksdagen av regeringen begär en redogörelse för vad som ligger till grund för terroriststämpeln på kurder i Sverige, vad de kommunarresterade anklagas för och vilka bevis som åberopas när kurder anklagas för mordet på Olof Palme²].

Stockholm den 23 januari 1989

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Hans Petersson (vpk)

¹ 1988/89:Kr312

² 1988/89:St531